

CİLT 13, SAYI: 2, ŞUBAT 1985

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

görüŒ

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) ŞUBAT 1985

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Neşriyat Müdürü

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Yönetim Kurulu Başkanı *Ş.Şahap Kocatopçu*

Yazı İşleri Müdürü:

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Genel Sekreteri *Ertuğrul İhsan Özöl*

Adres: Cumhuriyet Cad. Ferah Apt. No.233/9

Harbiye - İST.

Telefon: 146 24 12

Görüşteki yazılar, kaynak olarak TÜSİAD
GÖRÜŞ'ün belirtilmesi koşuluyla izinsiz kul-
lanılabilir.

Basıldığı Yer: Lebib Yalkın Yayınları

ve Basım İşleri A.Ş.

Telefon: 143 15 75 / 5 Hat .

Bu Sayıda,

TÜSİAD'dan Haberler	4
Neden KDV	8
Sermaye Verimliliği	13
Avrupa Para Birimine İlgi Artıyor	16
Kaç Kişiyeye İş Bulduk	19
Batı Avrupa Ekonomilerinde Canlanma	22
Güney Doğu Asya'da Gelişmeler	26
Altın Standardına Dönüş Olabilir mi ?	30

TÜSİAD'dan Haberler...

Genel Kurul Toplantısı :

TÜSİAD Genel Kurul Toplantısı 25 Ocak 1985 tarihinde İstanbul'da Etap Marmara Oteli'nde yapıldı. Toplantı Yönetim Kurulu Başkanı Ali Koçman tarafından açılarak üyeler İstiklâl Marşı ile saygı duruşuna davet edildi. Toplantıyı yönetmek üzere Ahmet Aydın Bolak başkanlığa, Cem Boyner ve Ali Müderrisoğlu divan katipliklerine seçildiler.

TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Ali Koçman Genel Kurulu açış konuşmasını yaparak iç ve dış ekonomik gelişmeler ve dernek çalışmaları hakkında bilgi verdi. 1984 yılına ait Yönetim Kurulu ve Denetçiler raporunun okunmasından sonra, 1984 yılı Bütçe ve harcamaları Genel Kurul tarafından ittifakla kabul edildi. Daha sonra dernek organlarının seçimine geçilerek, Yönetim Kurulu, Yüksek İstişare Konseyi, Denetçiler ve Haysiyet Divanı seçimleri yapıldı.

Yemekli toplantıya bu yıl şeref konuğu olarak davet edilen Federal Almanya'nın Ankara Büyükelçisi Ekselans Georg

Negwer, Ankara Esenboğa hava alanındaki yoğun sis nedeniyle toplantıya katılamamış ve toplantıdaki Türk-Alman ekonomik işbirliği hakkındaki konuşmasını İstanbul'un Federal Almanya Başkonsolosu tarafından davete katılanlara okunmuştur.

Genel Kurul'da yapılan yeni seçim sonuçları aşağıdadır:

YÖNETİM KURULU ÜYELERİ

Ş.Şahap Kocatopçu (Başkan), Osman Boyner (Başkan Yardımcısı), Fahir İlkel (Başkan Yardımcısı), Mehmet Şuhubi, (Muhasip Üye), Şakir Eczacıbaşı, Nihat Gökyiğit, Oğuz Karahan, Ali Nail Kubalı, Ali Nizamoğlu, Melih Özakat, E. İhsan Özol (Genel Sekreter).

YÖNETİM KURULU YEDEK ÜYELERİ

Necmettin Gökçe, Halis Komili, Kaya Turgut, Haluk Özsaruhan, Güler Sabancı, Öner Akgerman, Sedat Aloglu, Dinç Bilgin, Sinan Tara, Şadi Gücüm.

YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ

Eli Acıman, Necati Akçağlılar, Öner Akgerman, Haydar Akın, Rüştü Akın, Cabi Akman, Hulki Alisbah, Hüseyin Bayraktar, Feyyaz Berker, Fuat Bezmen, Dinç Bilgin, İbrahim Bodur, Cem Boyner, Fred Burla, Üstün Çevik, Rasin Demirsoy, Ömer Dinçkök, Nejat F.Eczacıbaşı, Şerif Egeli, Ünver Eğrikavuk, Tevfik Ercan, İhsan Erez, Bahri Ersöz, Şinasi Ertan, İ.Şevki Figen, Üzeyir Garih, Muzaffer Gazioğlu, Nurullah Gezgin, Necmettin Gökçe, Emre Gönensay, Erdoğan Gönül, Şadi Gücüm, Burhan Günergün, Kemah Haraççı, Mehmet Huntürk, Kemal Ilıcak, Jak Kamhi, Can Kıraç, İnan Kıraç, Asım Kocabıyık, Rahmi M.Koç, Nurettin Koçak, Ali Koçman, Halis Komili, Sinan Kuraner, Nuh Kuşçulu, Ali Mansur, Halit Narin, Talat Orhon, Ergün Özakat, İsmail Özdoğuran, Haluk Özsaruhan, Raşit Özsaruhan, Ahmet Özköseoğlu, Güler Sabancı, Sakıp Sabancı, Kamuran Sertel, Ertuğrul Soysal, Fethi Tanalay, Sabri Tanık, Ziya Tansu, Şarık Tara, T.Güngör Uras, Sabri Ülker, Ferdi Vardarman, Memduh Yaşa, Selçuk Yaşar, Selman Yaşar, Mehmet Yazar.

**DENETLEME KURULU ASİL
ÜYELERİ**

İnan Kır a , Üzeyir Garih, Ali Mansur.

**DENETLEME KURULU YEDEK
ÜYELERİ**

Hüseyin Bayraktar, Alber Bilen, Fethi
Tanalay.

HAYSİYET DİVANI ASİL ÜYELERİ

Hulki Alisbah, Ra it  zsaruhan, Kemal
Hara cı.

HAYSİYET DİVANI YEDEK ÜYELERİ

Ziya Tansu, Hulusi  etinog lu, Tayyar
Zaimog lu.

Neden K D V ?.....

KDV üretim ve pazarlamanın her aşamasında yaratılan katma değer üzerinden hesaplanan genel bir harcama vergisidir. Üretimin her aşamasında tahsil ediliyor olmasına rağmen bu sistemde vergi malın nihai kullanıcıya yansımaktadır. Tüm ara ödeyiciler nihai mükellef olmamaları itibariyle bir anlamda maliyenin ajanı görevini üstlenmekte, sistemde bir oto-kontrol mekanizması sağlanmış olmaktadır.

Bir ekonomide vergi olgusu, hemen tümüyle, ekonomik etkileri açısından tarafsız değildir; vergi üretici ya da tüketici olarak bireyin ekonomik kararlarına müdahale edebilmektedir. Örneğin; herhangi bir gelir vergisi (dolaysız vergi) bugünkü ve gelecekteki tüketim arasındaki tercihi mümkün kılan tasarruf ve yatırım alanlarında irrasyonel kararların alınmasına yol açabilir. Dolaylı bir verginin (örneğin KDV) gelir vergisine oranla yatırım ve tasarruf kararları üzerinde daha nötr etkiler yarattığı düşünülürse, ikinci tip vergiden birinci tip vergiye geçişin tasarruf ve yatırım-

ları teşvik edici bir etki ortaya çıkarılması beklenebilir.

Bugün Türkiye'de gelir ve servetten alınan (dolaysız) vergi toplam vergi gelirleri içinde yaklaşık % 60-65 paya sahip iken, mallardan, hizmetlerden ve dış ticaretten alınan dolaysız vergiler ise toplam vergi gelirlerinin % 30-35'ini oluşturmaktadır. Yüksek gelir ve kurumlar vergisinin tasarruf ve yatırım kararları üzerinde caydırıcı bir etki yapacağı düşünülürse, dolaysız vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payını azaltacak şekilde bir vergi reformunun (KDV uygulaması bu konuda atılmış önemli bir adım kabul edilmelidir) tasarruf ve yatırımları olumlu etkilemesi beklenebilir.

KDV'nin kaynak dağılımını olumsuz şekilde etkilemesini önlemek açısından KDV kapsamına alınacak ya da dışında tutulacak harcama kategorilerinin rastgele seçilmemesi son derece önemlidir. Zira bazı harcama kategorilerinin KDV kapsamı içinde bazılarının da dışında tutulması belli mal ve hizmetlerin üretim ve tüketimlerini teşvik ederken diğerleri üzerinde caydırıcı etki yapabilir. Bu iti-

barla KDV kaynak dağılımını yönlendirici bir araç olarak kullanılmalıdır.

KDV hem vergi idaresi hem de ekonomik açıdan önemli üstünlükleri olmasına karşın, bu vergi çeşitli eleştirilere maruz kalmaktadır. Bu eleştiriler arasında belli başlı sektörlerde katma değeri ölçmenin adeta imkansızlığı gösterilmektedir. Örneğin, İngiltere'de bankalar ve diğer mali hizmet kurumları KDV'ye bu sektörde katma değeri ölçmenin zorluğu gerekçesiyle karşı çıkmışlardır. Gerçekten, bankalar kârlarının önemli bir kısmını faiz gelirlerinde elde etmekte olup, KDV söz konusu olunca bu bir satış niteliği taşımamaktadır. Ne var ki, katma değer tanım gereği, ücret ve kârların toplamı olduğuna göre ve şirketlerin hesaplarından çıkarılabildiğine göre, KDV'yi mali hizmet kurumlarından, kurumlar vergisine benzer şekilde toplamak zor olmayacaktır. (Ülkemizde banka hizmetleri KDV içine alınmamıştır).

KDV konut ve inşaat alanlarında uygulama zorunlulukları ile karşılaşılabılır. Ancak burada da bir "zımnî" gelir tahmini yapılarak konut sahiplerinden vergi alınabilir. Yani konutun ya da binanın belli bir vergi dönemi içindeki kullanım

miktarının parasal bir tahmini tüketim olarak kabul edilebilir.

Diğer bir eleştiri de KDV'nin müterakki olmayan bir vergi yapısına yol açacağıdır. Düşük gelirlili aile bütçelerinde gıda ve yakacak maddelerini büyük ağırlık taşımakta olup, bu maddelerin KDV kapsamında oluşu vergi yapısının müterakki özelliğini azaltarak, düşük gelirler üzerindeki vergi yükünü arttırabilir.

Ancak bu olumsuz gelir dağılımı etkisini diğer uygulamalarla dengelemek mümkündür. Meselâ, KDV bazının genişletilmesi ya da oranının arttırılmasından elde edilecek gelir, vergi dilimlerinin yükseltilmesinde ya da düşük gelirlere sosyal ödemelerin arttırılmasında kullanılabilir.

KDV başta gelişmiş ülkeler olmak üzere diğer ülkelerde de vergi reformu tartışmalarında önemli bir yer tutmaya başlamıştır. Örneğin, tüketici harcamalarının % 50'nin biraz üstünde bir bölümünün KDV'ye tabi olduğu İngiltere'de vergilerin tedrici olarak gelir vergisinden harcamalar vergisine kaydırılması bu amaçla KDV kapsamının genişletilmesi ve KDV oranının yükseltilmesi tartışılmaktadır. KDV bu ülkede halen etkin bir vergi olarak

işlemekte olup bu vergiden elde edilen hasılat gelir vergisi hasılatının yarısını geçmektedir. İngiliz vergi reformu tartışmalarında enflasyonu körüklemeksizin gelir vergisi ağırlıklı bir sistemden harcama vergisi ağırlıklı bir sisteme geçiş araştırılmaktadır.

Diğer ülkelerin tecrübelerinden KDV uygulamasının başarılı olabilmesi için bir kaç hususa temas yerinde olacaktır.

– Verginin mümkün olduğu kadar kapsamlı tutulması, çok güçlü ekonomik ve sosyal gerekçeler olmadıkça ayrıcalıklarının yaratılmaması lâzımdır.

– KDV uygulaması tedrici ve kontrollü biçimde gerçekleştirilmelidir. KDV uygulamasında öncelik sırası bu verginin yaygınlaştırılmasına verilmeli, vergi oranlarının yükseltilmesi bunu takip etmelidir.

– KDV'den elde edilecek gelir bütçeye yeterli gelir sağlayacak düzeye gelince, dolaysız vergilerde (gelir vergisi) önemli ölçüde azalma gerçekleştirilebilir.

– KDV'nin vergi adaletini bozucu muhtemel etkileri ise; gelir vergisi dilimlerinin yükseltilmesi, sosyal ödeneklerin arttırılması ile azaltılabilir.

Sermaye Verimliliği

1973 yılından sonra Avrupa ve Amerika'da verimliliğin sürekli düştüğü, hatta Amerika'da özellikle madencilik ve inşaat sektörlerinden kaynaklanan bu düşüşün çok daha önce başladığı bilinmektedir.

Geçmiş yıllardaki gelişmeler bir ekonomideki iniş çıkışların verimliliği pek fazla etkilemediğini göstermiştir. Örneğin, büyük bunalım sırasında üretim düşerken, verimlilik artmıştır. 1929-36 yılları arasında verimlilik yüzde 1.5 artmış, ancak üretim 1936'da, 1929 seviyesinin yüzde 9.2 altına inmiştir.

Verimliliği hangi faktörlerin etkilediği tartışmalıdır. Bunlardan birinin enflasyon olup olmadığı konusunda ise hala bir sonuca varılmamıştır. Yüksek enflasyonun ekonomik tararların doğru alınamamasına neden olurken, kaynakların dağılımını bozarak verimliliği azalttığı iddia edilmektedir. Ancak enflasyondan kaynaklanan bir verimlilik düşüşünü tespit etmek çok güç olduğu gibi, birçok etken aynı anda ortaya çıktığı için bunların hangisinin esasen düşüşe neden olduğu tespit etmek zordur.

Verimlilik azalışını açıklayıcı belli başlı üç yaklaşım vardır.

Bunlardan ilki sermayenin kalitesinde bir düşüş olma ihtimaline dayanmaktadır. Ekonomideki yapısal değişiklikler sermaye stokunun üretim kabiliyetini azaltacağından, reel üretimin sermaye ve işgücünden oluşan bir indekse bölünmesi ile bulunan çok faktörlü verimlilikte bir düşüş olabilir. Özellikle enerji fiyatları ile çeşitli ekonomik konulardaki uygulamalarda yapılan değişiklikler sermaye stokunun efektif kalitesini düşürebilir. Örneğin, petrol fiyatlarındaki aşırı artışlar ufak arabalara olan talebi arttırmış, böylece imalatçılar üretim metodlarını değiştirmek zorunda kalırken, bu geçiş döneminde bazı sermaye verimsiz hale gelmiştir.

Verimliliğin düşmesinde diğer bir etken çalışma hayatının kalitesindeki değişikliklerdir. İşgörenlerin sıkı çalışmak istememesinin işyerinde disiplinin kaybolmasının ve işgücü piyasasına kadın ve çocuk elemanların girmesi ile tecrübe ve beceri oranının düşmesinin verimliliği olumsuz yönde etkilediği belirtilmektedir. Ancak, özellikle çalışma disiplininin azaldığı

yolundaki iddialar istatistik olmaması nedeni ile ispatlanamamaktadır.

Son olarak, verimliliğin yeniliklerin azalması ile düşebileceği öne sürülmektedir. Yeni buluşlar bilgi birikiminin yavaşlaması nedeni ile azalmış olabilir. Diğer bir ihtimal de yeni fikirlerin verimliliği arttırıcı unsurlar taşıyor olmalarıdır. Bir araştırma ABD ile İngiltere'de yeni buluşların diğer ülkelere oranla çok fazla olmasına karşılık verimliliğin en yavaş bu iki ülkede arttığını göstermiştir. Yeni teknolojiler başka ülkelerce kopya edilmekte veya lisans anlaşmaları ile kullanım hakları elde edilmektedir. Böyle yenilikten başka ülkeler de hemen faydalanabilmektedirler. Örneğin, Japonya'da önceleri verimlilik artışının büyük bir kısmı ABD ve Avrupa'dan yeni teknolojiler ithal edilip uygulanmasından kaynaklanmıştır.

Avrupa Para Birimine İlgi Artıyor.....

Avrupa Para Sisteminin (EMS) para biriminin (ECU - Avrupa Para Birimi) para ve sermaye piyasalarında oldukça popüler bir duruma geldiği anlaşılmaktadır.

Bazı AET ülkelerinde bankalarda ECU cinsinden hesap açılabilirdi gibi, kredi kartı da kullanılabilir. Ayrıca, İtalya, Fransa ve bazı ufak AET ülkelerinde ECU dış ticarete geçerli olmaktadır. Lüksemburg'da ise bankaların her türlü işlemlerinde ECU kullandıkları görülmektedir. Bu gelişmeler neticesinde ECU'ya dayanan para ve döviz piyasaları gelişirken, ECU cinsinden tahviller çıkarılmıştır. Tasarruf sahipleri nakit paralarını ECU olarak vadeli veya vadesiz mevduat veya tahvil şeklinde değerlendirebilmektedirler. Almanya'da bu cins tahviller borsaya kote edilmekte ve alım satımı en canlı olanları gazetelerde ilân edilmektedir. Fransa'da ise yatırımcıların uluslararası Avrupa Kuruluşlarınca çıkarılan tahvilleri alabilmeleri için döviz kontrolleri gevşetilmiştir.

ECU tahvil piyasası özellikle son 2 yılda gelişme göstermiştir. İlk ECU tahvili 1981'de bir İtalyan firmasınınca çıkarılmış, bunu 4 ayrı tahvil takip etmiştir. Bu rakam 1982'de 17, 1983'de 46'ya yükselmiştir. 1984'ün ilk 9 ayında yeni tahviller 50'nin üstündedir. Bugün 18 ülkede sayısı 60'dan fazla olan bu tahvillerdeki artışın en önemli nedeni çok hareketli piyasalarda döviz kurlarındaki değişikliği tahmin etmedeki güçluktur. Hem yatırımcılar hem de tahvili çıkaranlar kur değişikliklerinden doğacak riski minimuma indirme çabasındadırlar. Öte yandan bazı paraların değerlerindeki değişiklik ECU basketindeki öteki paralardaki değişikliklerce bertaraf edildiğinden ECU oldukça istikrar göstermektedir. Böylece AET ülkelerinin paralarını belli ağırlıklarla içeren ECU kur değişikliğinden doğacak riski sınırlamaktadır.

EMS anlaşmalarına göre ECU basketi her 5 senede bir gözden geçirilmektedir. Geçen Eylül ayında paraların ECU içindeki ağırlıkları gözden geçirilmiş ancak bir değişiklik yapılmamıştır. ECU basketinde Mark, Gulden ve Sterlin gibi kuvvetli paralar toplamın yüzde

57.1'ini teşkil etmektedir. Belçika, Lüksemburg Frankı, Danimarka Kronu, ve Fransız Frankı yüzde 30.2'yi, enflasyonun yüksek olduğu ülkelerin paraları (İtalyan Lirası, İrlanda Puntu ve Yunan Drahmi'si) yüzde 12.7'yi teşkil etmektedir. Mark ve Gulden'in değer kazanması söz konusu iken diğer daha zayıf paraların devalüasyonu beklenmektedir. ECU basketi 1989'da gözden geçirilecektir. Daha önce İspanya ve Portekiz üyeliğe kabul edilir ise Peseta ve Escuda için bir düzenleme yapılabilir. Ancak, zayıf paraların yüzdeleri düşük olduğu sürece ECU'nun değerinde çok önemli bir değişiklik olması beklenmemektedir.

21 Ocak 1985 itibariyle 1 ECU'nin değeri şöyledir. 6.81 Fransız Frankı, 2.22 DM, 44.52 Lüksemburg Frankı, 7.94 Danimarka Kronu, 44.51 Belçika Frankı, 2.51 Hollanda Gulden'i, 1365.11 İtalyan Lirası, 0.62 İngiliz Pound'u

Kaynak: The German Tribune

Kaç Kişiyeye İş Bulduk.....

Ülkemizde son yıllar içinde çalışma isteğiyle İş ve İşçi Bulma Kurumu'na başvuranların sayısında önemli bir artış görülmemektedir. 1982 yılında kuruma iş bulmak amacıyla yapılan başvurular 639.142'ye, 1983 yılında ise geçen yıla oranla ancak yüzde 1.5'lik bir artışla 648.819'a yükselmiştir. Bu dönem içinde kurum kanalıyla alınan açık işler ise (işgücü talepleri) 1982 yılında 188.946 ve 1983'de 200.444'dür. 1984 yılının ilk 9 aylık verilerine göre ise (Ocak-Eylül) kuruma iş bulmak amacıyla yapılan başvurular 548.786'dır. Bu talep, 1983 yılının eş döneminde ise 492.269 olarak belirlenmiştir. Bu yılın Ocak-Eylül döneminde görülen artış miktarı yüzde 11.5'dir.

İşe Yerleştirilenlerin İş ve İşgücü Talepleri İle Karşılaştırılması

Yıllar	İş İsteğiyle Başvuranlar (1)	İşgücü Talebi (2)	İşe Yerleştirme (3)	(2)/(1)	(3)/(2)
1982	639.142	188.946	151.178	29.6	80.1
1983	648.819	200.444	158.016	30.9	78.8
1984	548.786	173.625	139.284	31.6	80.2

(Ocak-Eylül)

Aynı dönemler içinde toplam işe yerleştirmeler ise, 1982'de 151.278'e 1983'de ise 158.016'ya ulaşmıştır. 1984 yılının Ocak-Eylül döneminde ise, geçen yılın eş dönemine kıyasla, işe yerleştirmeler yüzde 14.5 artarak 139.284'e yükselmiştir. İşgücü taleplerinin aynı dönemler itibariyle iş isteyenlerin başvurularına oranı ise, 1982'de anca yüzde 29.6'ya 1983 de ise yüzde 30.9'a yükselmiştir. 1984'ün Ocak-Eylül döneminde ise aynı oran yüzde 31.6'ya yükselmiştir.

1982-84 Döneminde Toplam İşe Yerleştirmeler

Yıl	Tarım İçi	Tarım Dışı	Toplam Yerleştirme	% Dağılım	
				Özel Sektör	Kamu Sektör
1982	78.524	72.754	151.278	67.1	32.9
1983	74.284	83.758	158.016	57.5	42.5
1984 (Ocak-Eylül)	59.273	80.011	139.284	50.0	50.0

1982-83 döneminde işe yerleştirilenlerin dağılımında, tarım içi kesime yapılan yerleştirmelerde düşme eğilimi sürerken, tarım dışı kesimlere yapılan yerleştirmelerde ise yükselme eğilimi sürmektedir.

Diğer yönde aynı dönem itibariyle, kurumca işe yerleştirmelerin, işgücü taleplerine oranı sırasıyla; 1982'de yüzde 80.1 ve 1983'de yüzde 78.8'dir. 1984 yılının ilk 9 aylık dönemi içinde ise, bu oran yüzde 80.2'ye yükselmiş bulunmaktadır. İş ve İşçi Bulma Kurumunca 1982-83 döneminde 80.098 kişilik iş talebi ise, iş niteliklerine uygun olmaması nedeniyle karşılanamamıştır. 1982'de toplam ise yerleştirilenlerin yüzde 67.1'i özel sektörde, yüzde 32.9'u kamu sektöründe istihdam edilirken, bu oranlar 1983 yılında özel sektörde yüzde 57.5'e düşerken, kamu sektöründe yüzde 42,5'e yükselmiştir. 1984 yılının Ocak-Eylül döneminde ise; toplam işe yerleştirilenlerin kamu-özel dağılımı yüzde 50'lik payla dengelenmiştir.

Batı Avrupa Ekonomilerinde Canlanma.....

1984 yılında Avrupa ülkeleri ekonomik açıdan son yılların en iyi performansını göstermiştir. Batı Avrupa'da 1985'de de bu büyümenin devam edeceği ve gelişme hızının yüzde 2.8, işsizliğin yüzde 10.8 ve enflasyonun yüzde 5.0 olacağı tahmin edilmektedir. Bu olumlu gelişmelerin ardında 1980 yılından beri uygulanan ekonomik stratejilerin etkileri yatmaktadır. Özellikle enflasyonun düşürülmesi kârlılığın belli bir seviyede tutulması ve bütçe ile parasal büyüklükler üzerinde kontroller sağlanması en önemli noktalardır.

İhracat artışı Avrupa ülkelerinin ekonomilerini olumlu yönde etkilemeye devam ederken 1984'de 8 milyar dolar olan toplam ödemeler dengesi fazlasının 1985'de 25 milyar dolara yükselmesi beklenmektedir. Dünya Ticaretinin uluslararası rekabet ve ABD ithalatının artması ile hızlanan ihracattan daha hızlı artması ile hızlanan ihracattan daha hızlı artması beklenmektedir. Ancak, Avrupa ülkeleri

arasındaki ticaretin dünya ticaretinden daha hızlı artacağı tahmin edilmektedir. Doların aşırı değerlenmesi Avrupa ülkelerini olumlu yönde etkilediğinden önümüzdeki yıl doların değerinde meydana gelebilecek değişiklikler Avrupalıları çok ilgilendirmektedir. Bazı gözlemciler doların değerindeki artışın gelecek 1-1,5 sene içinde yavaşlayacağını belirtiyorlar.

(%)

<u>ÜLKE</u>	<u>SENE</u>	<u>BÜYÜME</u>	<u>ENFLASYON</u>	<u>İSSİZLİK</u>
B.Almanya	1984	2,5	2,0	9,1
	1985	2,5	2,0	9,0
Fransa	1984	1,5	6,9	10,0
	1985	1,1	5,8	11,0
İngiltere	1984	1,5	4,8	12,9
	1985	3,5	4,5	12,9
İtalya	1984	2,6	8,5	10,3
	1985	2,7	9,3	10,5
B.Avrupa	1984	2,6	5,8	11,0
	1985	2,8	5,0	10,8
ABD	1984	5,3	4,0	7,2
	1985	3,4	4,6	7,0

Parasal büyüklüklerde çok önemli bir değişiklik olmayacağı ve politik açıdan bir kriz yaşanmayacağı varsayımına dayanarak 1985 yılında Avrupa'da 4 belli başlı ekonomide gözlenecek gelişmeler şöyle özetlenebilir:

Batı Almanya; 1985'in ilk yarısında GSMH'nun yüzde 2 ikinci yarısında da yüzde 3 artacağı tahmin edilmektedir. Ancak bazı tahminlere göre gelişme hızı tüm sene için yüzde 3 civarında olacaktır. Batı Almanya'nın 1985 yılında da enflasyonun en düşük olduğu ülke özelliğini koruması, bütçe açıklarını daraltması ve vergi indirimi sağlaması beklenmektedir.

Fransa; Ekonomi çeşitli güçlüklerle rağmen yavaş da olsa bir gelişme göstermektedir. GSMH'nın 1985'de yüzde 1 artması beklenmektedir. Diğer yanda enflasyonun (yüzde 6.9'dan yüzde 5.8'e) ve 1982'de 14 milyar dolar olan dış ticaret açığının 500 milyon dolar'a düşeceği tahmin edilmektedir. Hükümet ile belli başlı sendikalar arasında bir anlaşmaya varılmaması işsizliğin yüzde 8'den yüzde 10'a yükselmesine neden olacaktır.

Diğer yandan reel faizlerin yüksekliği ve talebin düşük oluşu yatırımlarda bir duraklamaya neden olacaktır.

İngiltere; Geçen sene yüzde 1.5 olan büyüme hızı bu sene yüzde 3.5 olacaktır. Önümüzdeki sene enflasyon düşerken,

işsizliğin aynı seviyede (yüzde 12.9) kalacağı tahmin edilmektedir. Gençlerin eğitimi, minimum ücret kanunlarında bir gevşeme, genç ve düşük ücretli işçilerin sosyal sigorta vergilerinden muaf tutulması ile işsizlik oranında bir düşme beklenebilir.

İtalya; Bu ülkede 1985'de geçen seneye göre gelişme hızı daha düşük, enflasyon ise daha yüksek seviyede seyredecektir. Böylece İtalya Avrupa'da enflasyonun yükseldiği tek ülkedir. İtalya'nın ABD'ne ihracatı 1984'de yüzde 60 oranında artmıştır. Bu durumda ABD ekonomisinde 85'de meydana gelebilecek değişiklikler İtalya için çok önem taşımaktadır.

Güney Doğu Asya'da Gelişmeler.....

Güney Doğu Asya ülkelerinin (Japonya, Avustralya ve Yeni Zelanda ve Çin dahil) ihracatı, Amerika ihracatının 2/3'ünden fazladır. Doğu Asya ülkelerinin pazarı son 20 yılda yüzde 7.5 büyümeye göstermiştir. Çocuk ölümü azalmış, ortalama ömür artmıştır. İlkokulsuz çocuk artık kalmamıştır.

Bu ülkelerin gelişmesinde ilk göze çarpan husus sanayi mamülleri ihracatındaki hızlı artıştır. Kore, dünyada en yüksek ihracat artışına sahiptir. Filipinler, Malezya ve Tayland yılda yüzde 20-30 artış kaydetmektedir. Ana politika, rekâbet serbestisi ve ithalattaki engellerinin kaldırılmasıdır.

İkinci husus, tarım üretiminin olağanüstü artmasıdır. Dünyada tarım üretiminde en hızlı artış Güney Doğu Asya'da vuku bulmaktadır.

Üçüncü husus, yatırımlardaki gelişmelerdir. Bu ülkeler gelirlerinin 1/4'ü yatırıma ayırmaktadır ve bunun 4/5'i iç tasarrufla karşılanmaktadır. Tasarruf, ger-

çekçi bir faiz politikası ile teşvik edilmektedir.

Bu Asya ülkeleri pazarında tam serbest rekâbet geçerlidir. Fiyat müdahaleleri çok sınırlıdır. Devlet teşebbüslerine bağlılık zayıftır. Ekonomik yönetim, yön belirtmekte ve gerekli altyapı yatırımlarını yapmaktadır. Hükümetlerin istikrarlı olması, yöneticileri duruma göre karar almak hususunda daha esnek davranma imkanını vermektedir.

İki petrol krizi nedeniyle, 1973-78-79 yıllarında milli gelir artışı yüzde 3'dür. Fakat gerekli tedbirler hemen alınmıştır. Örneğin, Tayland, 1980'de sıfır tabii gaz üretiminden 1984'de elektrik enerjisinin 1/3'ünü sağlamaktadır. Kore, gümrük tarifelerini düşürmüş, ithalatı ve yabancı yatırımları liberalleştirmiştir. Böylece bu ülkelerin 1980-83 arası, sanayi mamülleri ihracı yılda yüzde 13 artmıştır. Endonezya, büyük yatırım projelerini ertelemiş ve tarım, eğitim ve sağlıkta emek yoğun projelere dönmüştür.

Bir milyarlık nüfus ile Çin, Japonya dahil tüm diğer Pasifik ülkelerin milli gelirinden fazlasına sahiptir. Fakat yıllık 300 dolar'lık kişi başına gelirle çok fakirdir.

Çin verimlilik ve etkinlikten çok, büyük kaynakları harekete getiren yatırımlara öncelik vermektedir. Fakir halk iş ve gıda güvenliğine kavuşmuştur. Bütün çocuklar okullara kabul edilmekte ve gelişmiş sağlık ve aile plânlaması hizmetleri vardır. 1970'den beri verimlilik ve etkinliğe dönük programlara yer verilmekte, ekonomik karar alma ademi merkeziyete kaymakta ve şahsi teşebbüsle dış ticarete açılma ağırlık kazanmaktadır. Çin, üretiminin 3/4'den fazlası aile işletmelerinin dışına çıkmaktadır. Tarım ürünü fiyat artışı, üretimi arttırmıştır. 1978'den beri tarım gelirleri yılda yüzde 10 civarında artmıştır. Şehirlerde Kamu İktisadi Teşebbüsleri daha kârlı çalışmakta ve daha fazla karar yetkisine sahip olmaktadır. 1978-83 arasında Çin ihracatı bir kat artmıştır.

Doğu Asya'nın yeni sanayileşmiş ülkeleri, şimdi bazı mamüllerde çetin rekâbet yapabilmektedir. Bu verimliliği arttırmaktadır. Ancak Asya ülkelerinin ithalatının ihracattan fazla olması hala önemli bir sorundur.

Ekonomik sorunlar, gelişme olayı gibi, süratle bir ülkeden diğerine değişmektedir. Değişmeyen iki nokta şudur:

1. Dış ticaret: Asya ülkeleri, dışa açılmaya inanmışlardır.

2. Dış borç faiz oranları: Asya ülkeleri henüz fazla borçlanmamışlardır. Ancak ihracat performanslarına rağmen borçları ağırdır. Dünya Bankasından borç alan bu bölgedeki en büyük beş borçlunun son 10 yılda ihracat gelirleri 5 kat arttığı halde, 1973'de ihracatın yüzde 14'ü olan borç yükleri yüksek faiz nedeniyle 1983'de yüzde 20'ye yükselmiştir. Bu durumda Dünya Bankası gibi kuruluşların yardımcı olması şarttır.

Çin'de dünya bankası, enerji, tarım, eğitim, endüstri, liman ve demiryolu sektörlerindeki projelere katkıda bulunmuştur. 1984 yılında toplam verilen borç 1.4 milyar dolar'dır.

Sonuç olarak, Asya denemesinden iki ders alınmıştır.

İlki; Ekonomi politikasının etkinliği; Gelişme ve ekonomik etkinlik için kaynakların harekete geçirilmesi, halkın yaşamında belirli iyileşme sağlamıştır.

İkinci ders; Ekonomide insanın önemi: Bu ülkelerde, fakirlik azalmış ve refah süratle artmıştır. Ekonomik dinamizm, öteki dünya ülkelerinin ekonomik iyileştirilmesine de katkıda bulunmuştur.

“Altın Standardına” Dönüş Olabilir mi?....

ABD ve uluslararası para sisteminde "Altın Standard" ına geri dönüş kısa vadede mümkün gözükmemekle birlikte, bu sistemi savunanlar arasında iktisat politikasını yapmakla yetkili çevreler ve bazı profesyonel iktisatçılar da girmeye başladı.

Nitekim para ve döviz kuru politikalarının belirlenmesinde altın fiyatlarındaki hareketlerin son zamanlarda daha yakın ve dikkatle izlendiği, parasal yavaşlama ve hızlanma için altın fiyatlarındaki iniş çıkışların hesaba katılmaya başlandığı görülüyor.

Kısaca; altın standardı sisteminde altın tek değer ölçüsü kabul edilir. Kamu otoritesi para biriminin altın karşılığını hesaplar ve Merkez Bankasına, gişelerinde altın ve banknotu resmi değeri üzerinden değiştirme yetkisi verilir.

Altın standardının üç şekli vardır:

(a) Altın Külçe Standardı:

Bu sistemde dolaşımdaki ödeme aracı banknottur. Para biriminin değeri altına

göre belirlenir. Bu sistemde altın sikkeler dolaşımda değildir ve iç piyasada ödeme aracı olarak kullanılmaz; bununla beraber gerektiğinde dış ödemelerde kullanılabilir.

(b) Altın Sikke Standardı:

Bu sistemde devletin resmi parası "Sarı Liralar" olup, diğer madeni paralar yardımcı ödeme aracı niteliğinde kabul edilir; banknotlar ise temsili para statüsündedir. Bu sistemde Merkez Bankası, gişelerinde sunulan banknotları altın sikkelere çevirmekle yükümlüdür.

(c) Altın Kambiyo Sistemi:

Bu sistemde banknotlar yurt içinde altın sikkelere ya da külçelere çevrilmez. Para biriminin değeri doğrudan doğruya altına bağlı olabilir ve altına konvertibl bir döviz paraya göre belirlenir.

Bretton Woods sistemine göre, para değeri altın ya da ABD Dolar'ına bağlanabiliyordu. Dolar başlıca uluslararası ödeme aracı, değer ölçüsü ve tasarruf aleti durumuna geçti. Merkez Bankalarının talebi üzerine altına çevrilebilir tek döviz dolar idi.

Bu sistem 15 Ağustos 1971'de ABD'nin dış ödeme açıkları dolayısıyla yürürlükten kaldırılmıştı.